

Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu

Statystyka dla polityki spójności

Tomasz Sekuła

Plan prezentacji

- Zakres pracy badawczej
- Etapy pracy badawczej
- Najważniejsze wyniki
- Rekomendacje

Zakres pracy badawczej

Cel pracy badawczej

Analiza uwarunkowań rozwoju oraz efektów działalności wybranych typów spółdzielni uprawnionych do korzystania ze wsparcia publicznego ze względu na prowadzenie działalności sprzyjającej włączeniu społecznemu i zawodowemu



Rezultat pracy badawczej

Testowe naliczenie i weryfikacja wskaźników mierzących **uwarunkowania i efekty działalności spółdzielni**
Przeprowadzenie analizy wpływu uwarunkowań na wskaźniki z obszaru zatrudnienia

Znaczenie problematyki pracy badawczej z punktu widzenia polityk publicznych

- Dokumenty strategiczne wskazują, że spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych przyczyniają się do tworzenia miejsc pracy sprzyjających włączeniu społecznemu oraz realizują działania reintegracyjne.
- Spółdzielnie te zaliczane są do podmiotów ekonomii społecznej na podstawie wytycznych Ministerstwa Rozwoju z dnia 9 stycznia 2018 r. w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020
- Działalność sektora ekonomii społecznej stanowi ważny obszar zainteresowań władz publicznych.

Pierwszy etap pracy badawczej

• rozpoznano zbiory danych administracyjnych i pozaadministracyjnych pod kątem ich jakości i stopnia przydatności na dalszych etapach pracy badawczej

• dokonano przeglądu rozwiązań (krajowych i europejskich) w zakresie problematyki pracy badawczej

• zaprojektowano wstępną listę zmiennych i wskaźników określających uwarunkowania rozwojowe oraz efekty funkcjonowania wybranych typów spółdzielni

• określono zakres danych niezbędnych do realizacji celów badania i niedostępnych w przeanalizowanych zbiorach danych ze źródeł administracyjnych i pozaadministracyjnych

• opracowano metodykę badania spółdzielni

Drugi etap pracy badawczej

- przeprowadzono ogólnopolskie badanie wybranych typów spółdzielni

- dokonano wstępnego naliczenia wskaźników na podstawie danych ze źródeł administracyjnych i pozaadministracyjnych oraz wyników badania pilotażowego

- opracowano ostateczną listę zmiennych i wskaźników określających uwarunkowania rozwojowe oraz efekty funkcjonowania wybranych typów spółdzielni

- przygotowano analizę statystyczną przedstawiającą ocenę uwarunkowań wpływających na działalność spółdzielni, stworzono bazy danych wynikowych

- opracowano raport końcowy

Przeprowadzono ocenę jakości dostępnych danych administracyjnych i pozaadministracyjnych

- analizie poddano 13 źródeł danych
- weryfikowano jakości i użyteczności źródeł pod kątem:
 - zakresu przedmiotowego i podmiotowego
 - zastosowanej metody badawczej
 - zasięgu terytorialnego danych
 - powtarzalności badania
 - możliwości pozyskiwania danych przez GUS
- do dalszych prac wybrano 6 źródeł

Źródła danych wykorzystane w pracy badawczej

CIT-8 – podatek dochodowy od osób prawnych oraz niektórych jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej

- Ministerstwo Finansów

Dane o płatnikach składek oraz osobach ubezpieczonych

- Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Centralny system teleinformatyczny SL2014

- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Sprawozdanie o udzielonej pomocy publicznej (SHRIMP)

- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta

Dane ze sprawozdań SP i SP-3

- Badania prowadzone przez Prezesa GUS

Badanie pilotażowe wybranych typów spółdzielni

- Analiza dostępnych danych administracyjnych pozwoliła na zdiagnozowanie luki informacyjnej
- W celu uzupełnienia luk przygotowano badanie pilotażowe wśród spółdzielni socjalnych, spółdzielni inwalidów i niewidomych oraz spółdzielni pracy
- Pytania kwestionariusza dotyczyły m.in.:
 - aktywności
 - rodzaju i zasięgu działalności
 - odbiorców działań spółdzielni
 - członkostwa i pracy społecznej
 - zarządzania spółdzielnią, zatrudnienia i kondycji finansowej
- Konstruując pytania formularza konsultowano je z przedstawicielami m.in. Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie
- Przed przystąpieniem do badania przeprowadzono testowanie formularza na grupie podmiotów reprezentujących wybrane typy spółdzielni

Badanie pilotażowe wybranych typów spółdzielni

- Dobór pełny - celowy, badaniem objęto 1738 spółdzielni:
 - 524 spółdzielnie pracy
 - 1070 spółdzielnie socjalne
 - 144 spółdzielnie inwalidów i niewidomych
- Metoda realizacji:
 - Portal Sprawozdawczy dla wszystkich spółdzielni posiadających aktywne konto
 - Ponadto dla pozostałych spółdzielni formularz wraz z listem przewodnim został rozesłany drogą elektroniczną lub papierową
- Celem optymalizacji formularza elektronicznego wprowadzono szereg filtrów upraszczających i ograniczających czas jego wypełniania
- Kompletność realizacji – z pominięciem jednostek nieaktywnych wyniosła 60%
- Dane pozyskiwane w ramach badania podlegały kilkietapowej weryfikacji pod kątem kompletności, poprawności i spójności
- Ze względu na to, że kompletność badania nie wyniosła 100%, do zbioru wynikowego zostały skonstruowane wagi, które umożliwiły uogólnienie pozyskanych danych na całą populację aktywnych jednostek

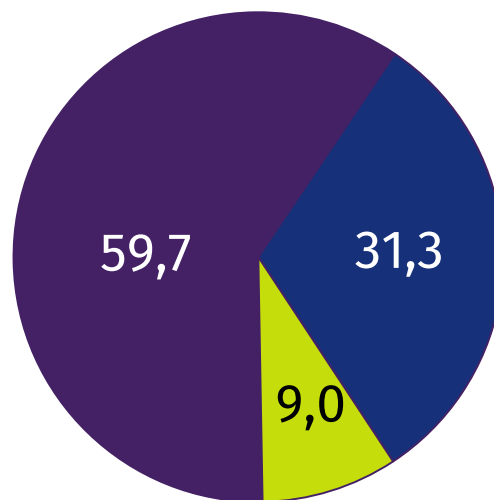
Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu

Prezentacja wyników badania za 2017 r.

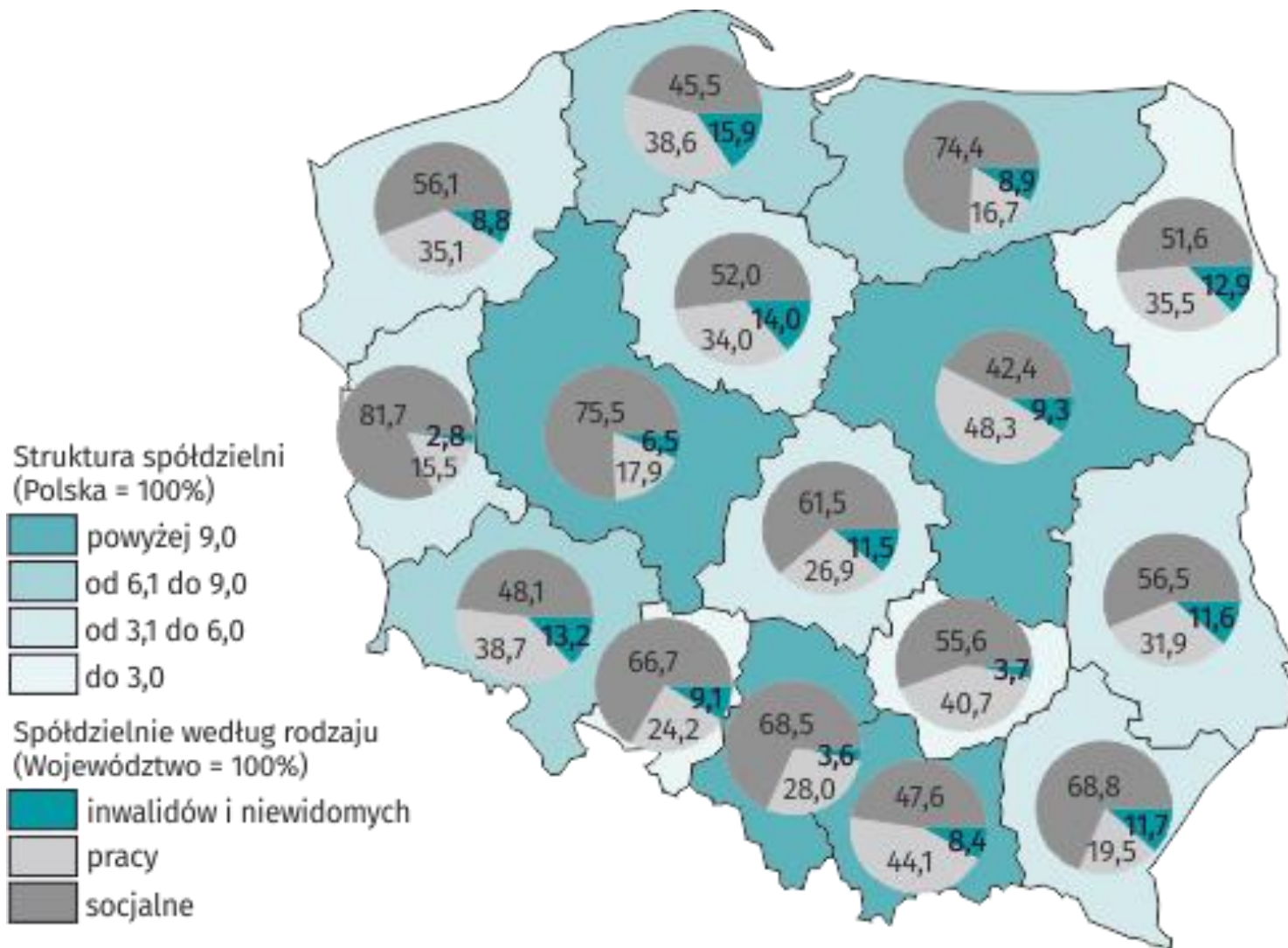
Struktura aktywnych spółdzielni według rodzaju podmiotu w 2017 r.

■ spółdzielnie socjalne

■ spółdzielnie pracy



Rozmieszczenie terytorialne spółdzielni



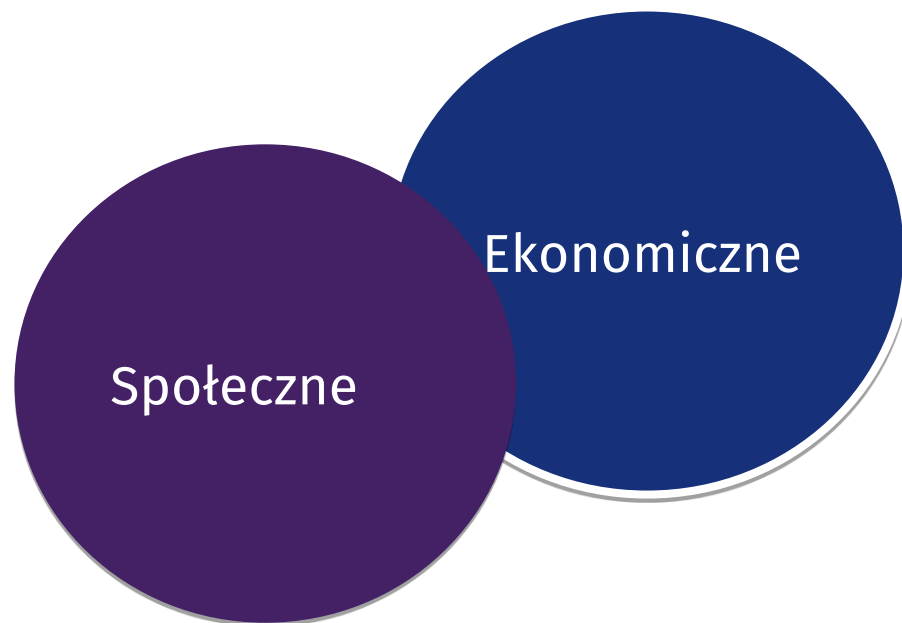
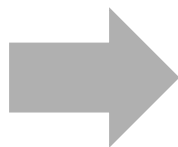
Przeważający rodzaj działalności spółdzielni według sekcji PKD w 2017 r.

- ▶ Spółdzielnie socjalne:
 - ▶ działalność związaną z gastronomią i zakwaterowaniem (21,3%)
 - ▶ usługi administrowania oraz działalność wspierającą (20,2%)
 - ▶ działalność w ramach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (13,4%)
- ▶ Spółdzielnie pracy:
 - ▶ przetwórstwo przemysłowe (28,0%)
 - ▶ handel hurtowy i detaliczny, naprawę pojazdów samochodowych (17,4%)
 - ▶ działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (14,5%)
- ▶ Spółdzielnie inwalidów i niewidomych:
 - ▶ przetwórstwo przemysłowe (79,3%)
 - ▶ produkcja gotowych wyrobów metalowych (15,4%)
 - ▶ usługi administrowania oraz działalności wspierającej (15,7%)

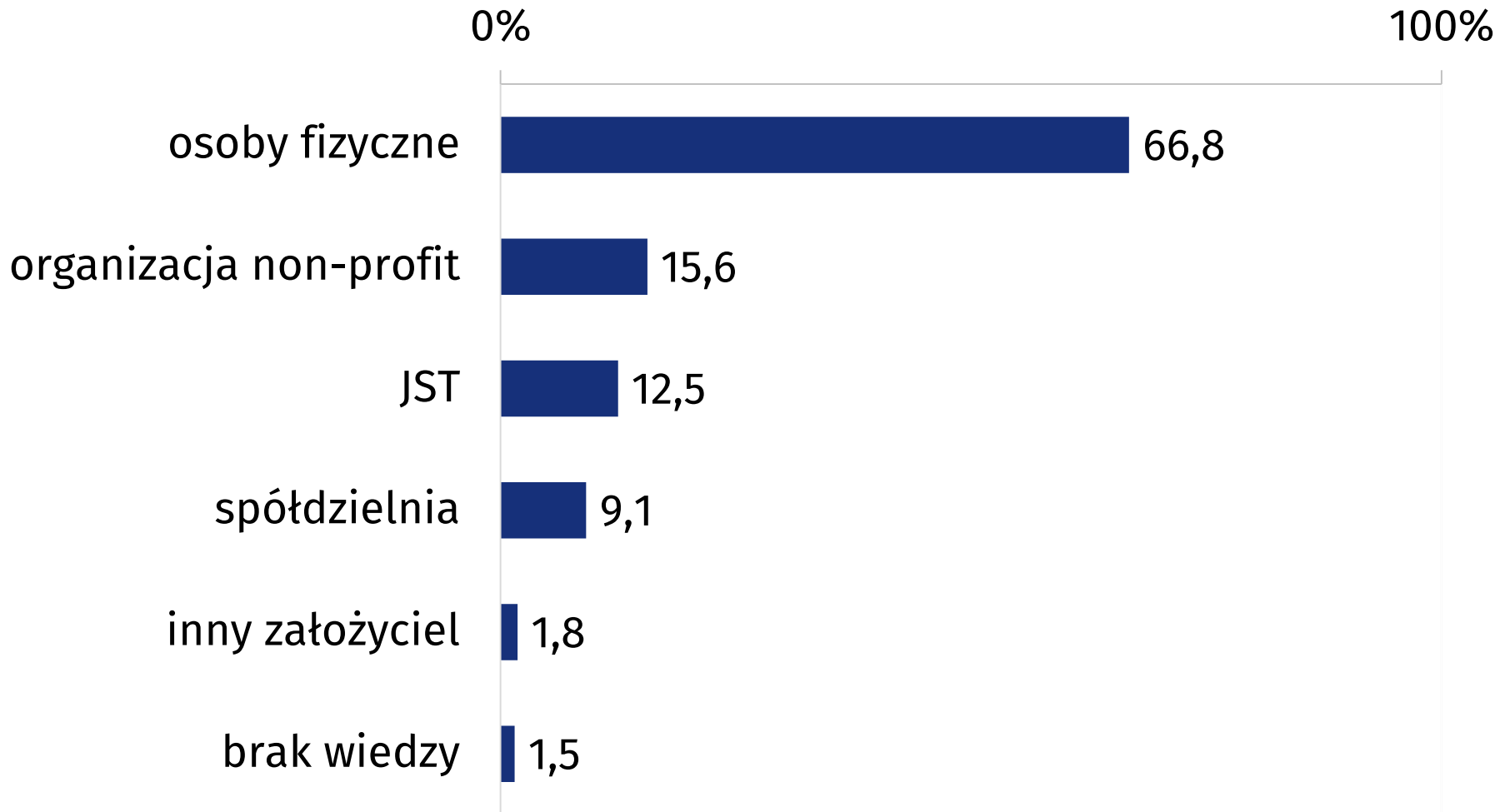
Uwarunkowania działalności

Efekty działalności

Uwarunkowania
działalności

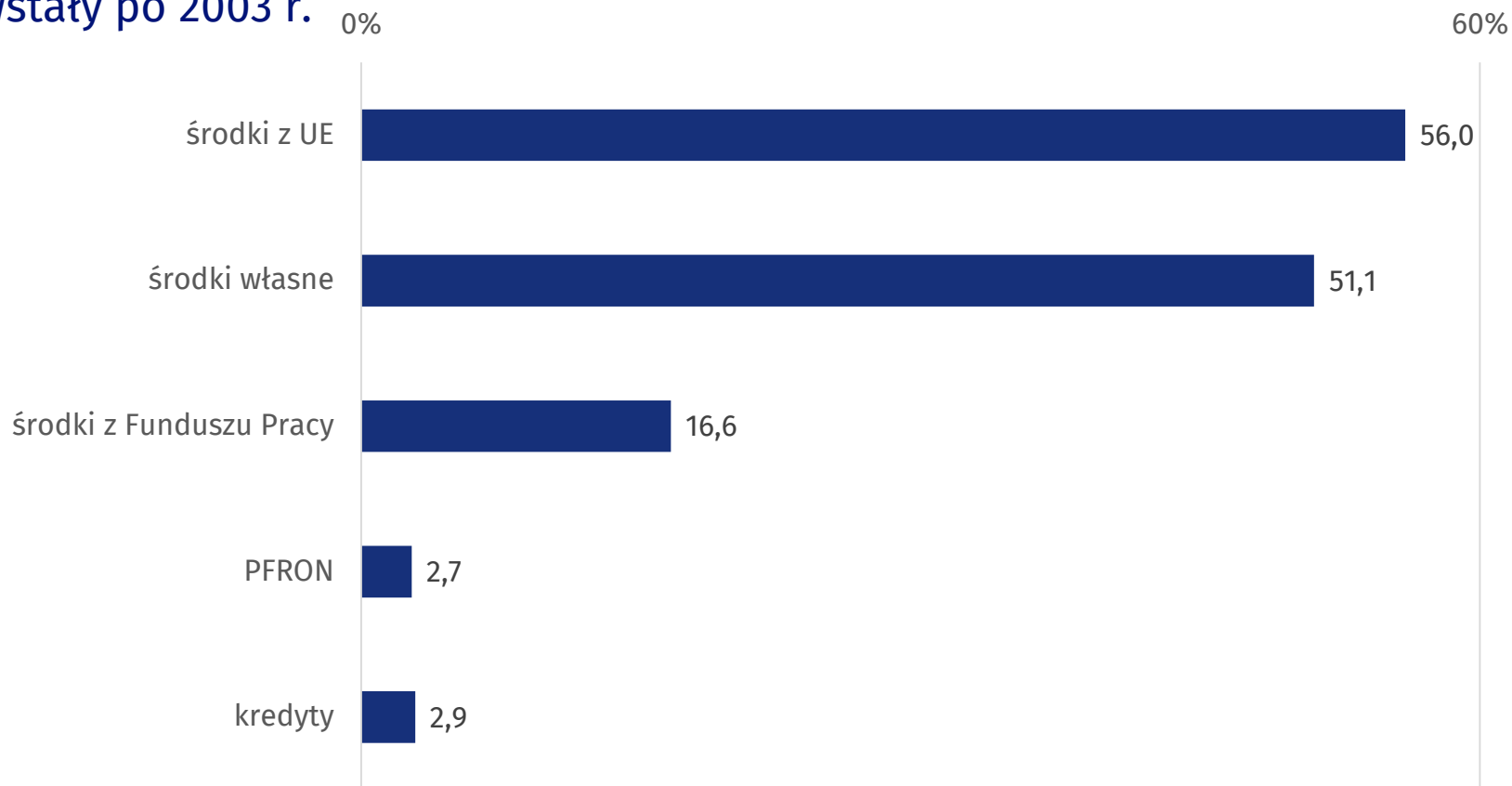


Założyciele badanych spółdzielni w 2017 r.



Pochodzenie środków niezbędnych do podjęcia działalności przez spółdzielnie

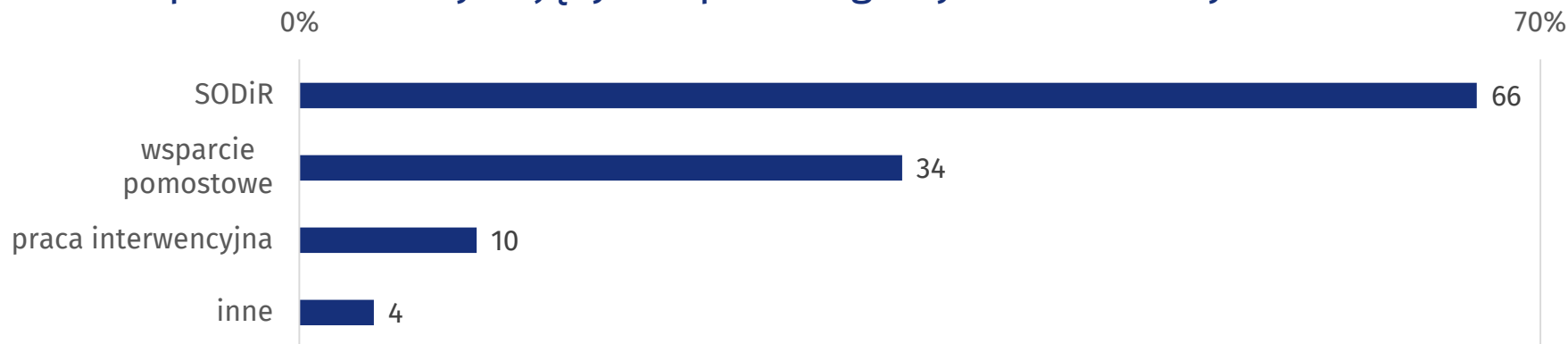
Udział środków niezbędnych do podjęcia działalności przez spółdzielnie, które powstały po 2003 r.



Subsydiowane miejsca pracy

- W 2017 r. 43,8% spółdzielni korzystało z różnorodnych form subsydiów do kosztów zatrudnienia swoich pracowników
- Z dofinansowań kosztów pracy ze środków publicznych korzystało:
 - 91% spółdzielni inwalidów i niewidomych
 - 13% spółdzielni pracy
 - 53% spółdzielni socjalnych
- 35,3% pracowników korzystało z subsydiów

Udział spółdzielni korzystających z poszczególnych form subsydiów



Wydatki na utworzenie miejsca pracy dostosowanego do osób niepełnosprawnych

w 2017 r.

Środki własne

Dofinansowania publiczne

% spółdzielni, które poniosły wydatki

13,4%

2,8%

wydatki na jednego pracownika z niepełnosprawnością

2,6 tys. zł

0,5 tys. zł

wydatki ogółem

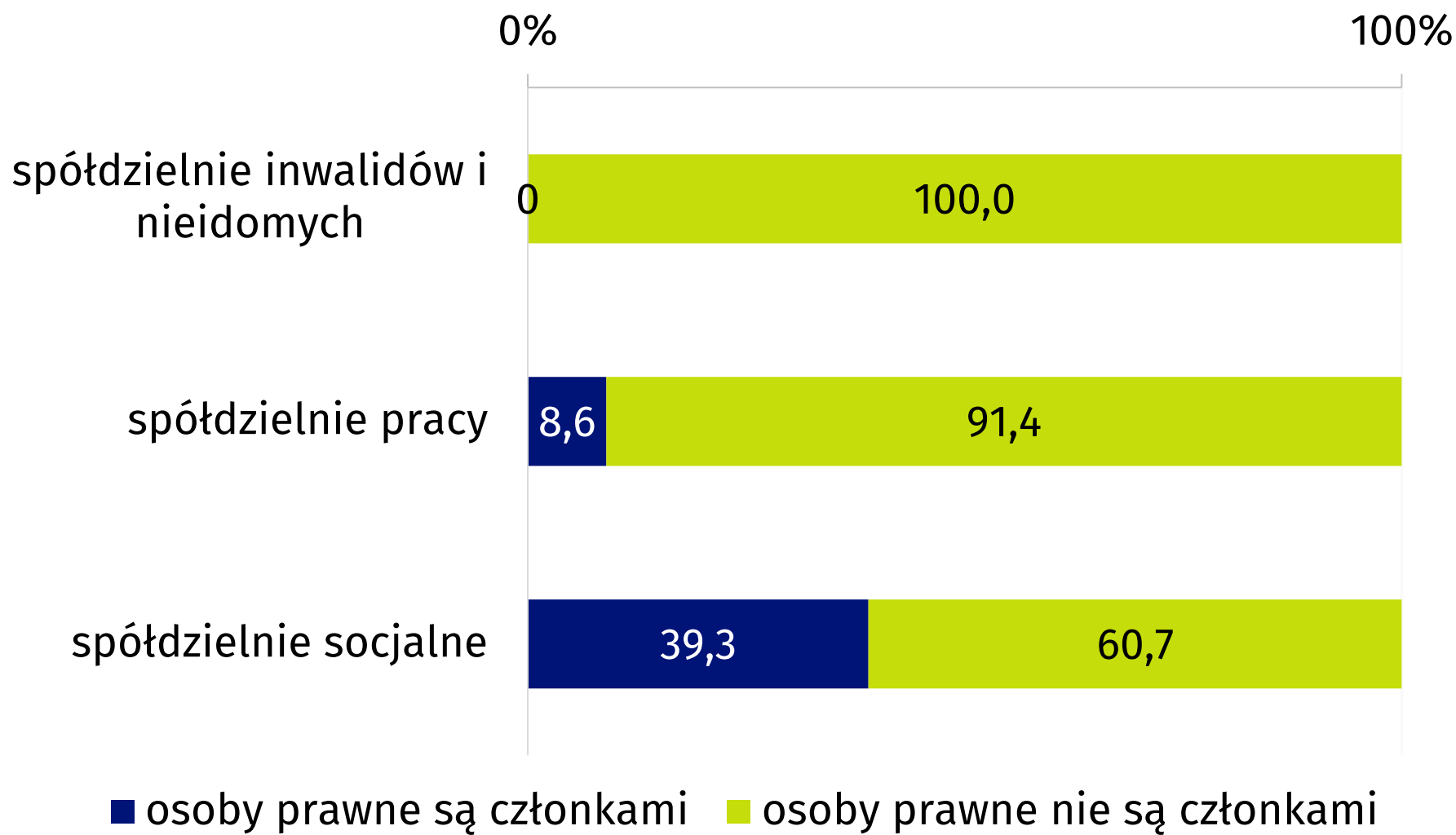
14,9 mln zł

1,3 mln zł

Wiek spółdzielni w latach (wg stanu na 30 czerwca 2018 r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
Średnia	16,1	40,5	32,9	3,1

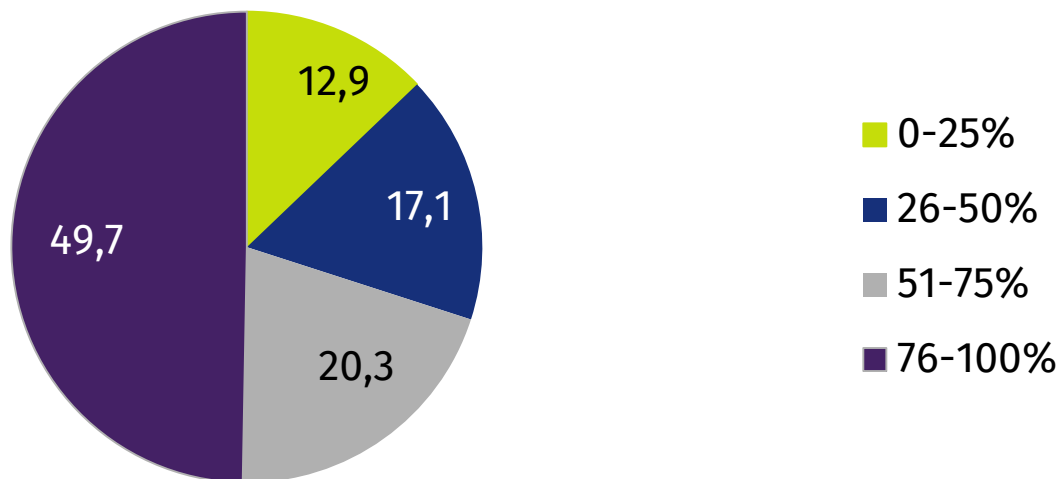
Struktura członkostwa według typu spółdzielni



Styl zarządzania spółdzielnią

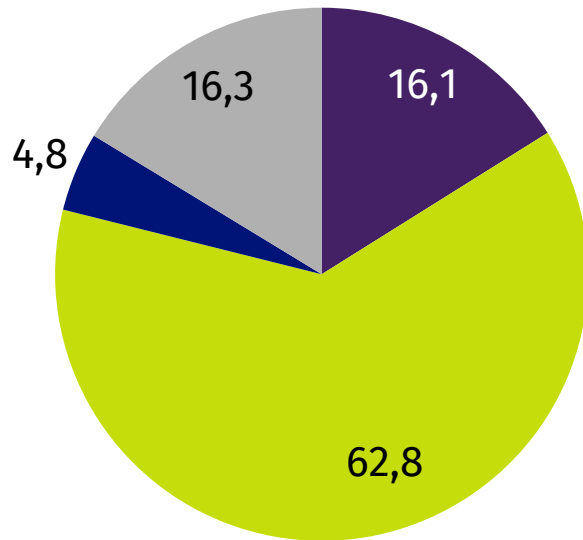
- 9% spółdzielni posiadało w 2017 r. strategię lub inny dokument, określający cele i planowane działania w perspektywie dłuższej niż rok (poza statutem)

Stopień realizacji działań zaplanowanych w dokumencie o charakterze strategicznym



- 62,0% badanych spółdzielni posiadało regulamin pracy lub inny dokument określający zasady organizacji pracy

Konsultowanie planów działań



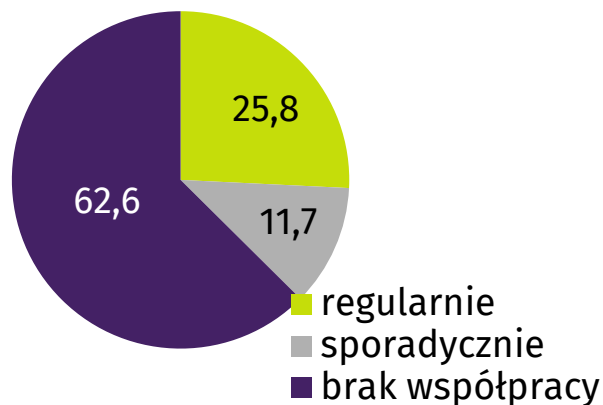
- nie konsultują planów
- konsultują z pracownikami i członkami
- konsultują z zewnętrznymi osobami i instytucjami
- konsultują ze wszystkimi ww.

Przynależność do związków, zrzeszeń i innych sieci krajowych bądź międzynarodowych

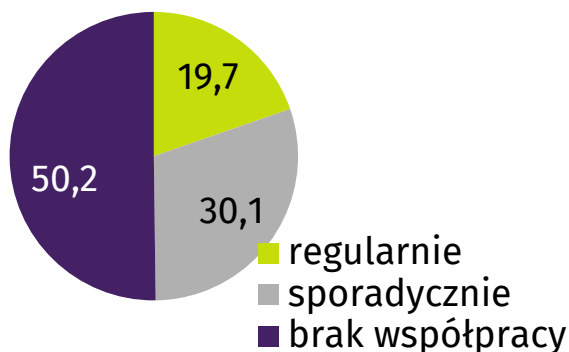


Współpraca z otoczeniem spółdzielni

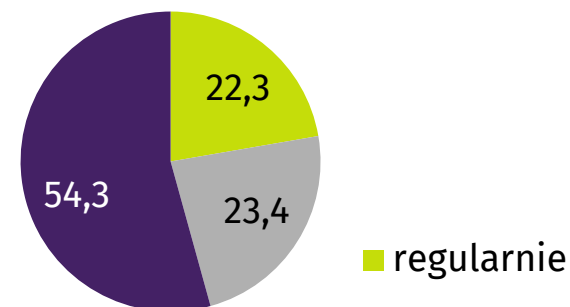
administracja rządowa



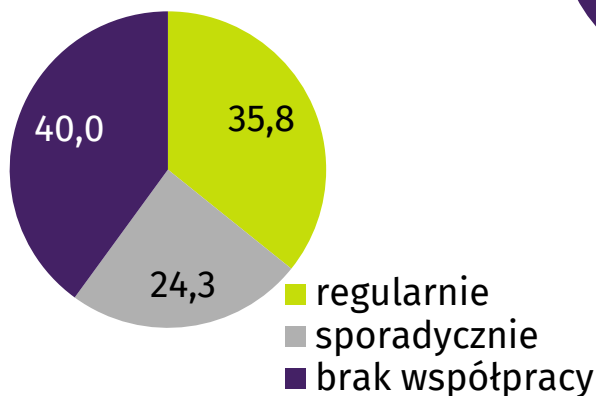
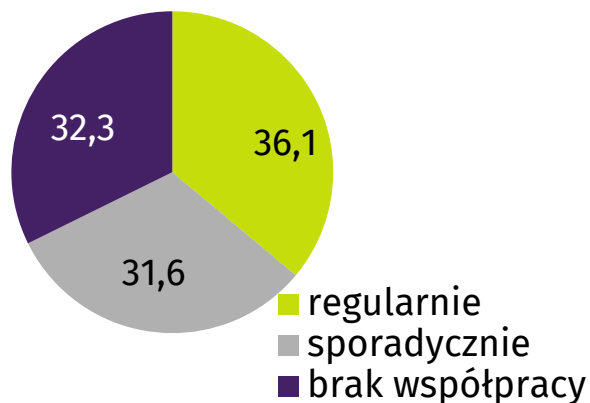
inne spółdzielnie



organizacje pozarządowe



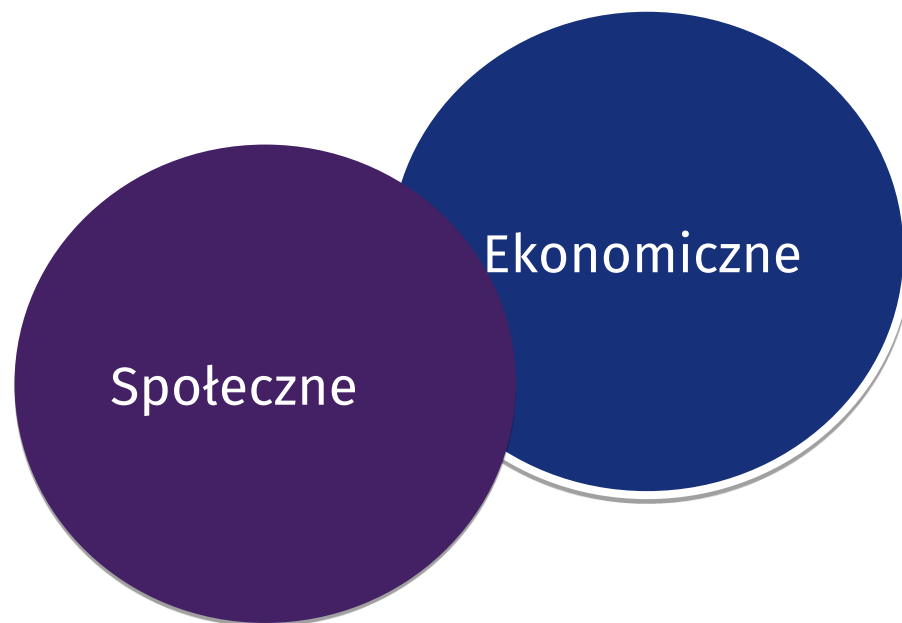
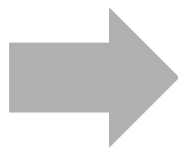
administracja samorządowa inne przedsiębiorstwa



Uwarunkowania działalności

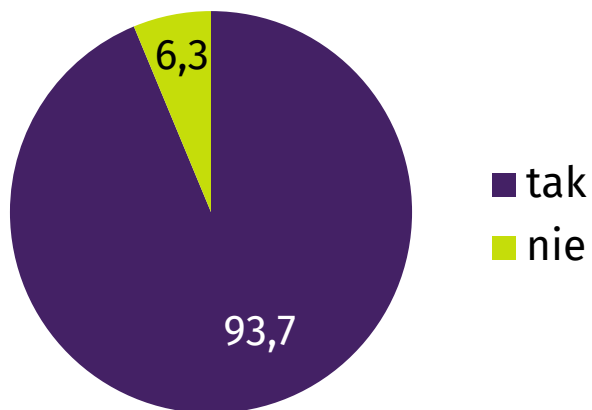
Efekty działalności

Uwarunkowania
działalności

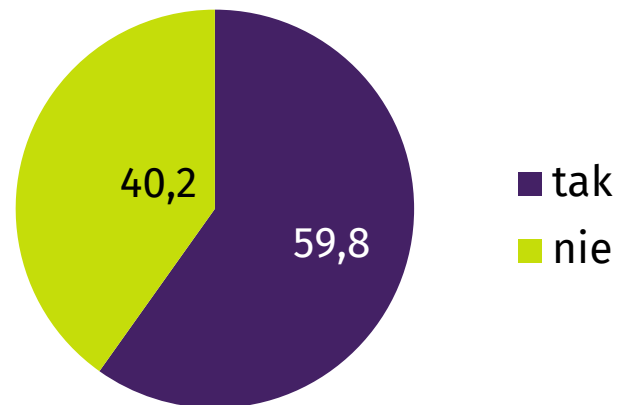


Praca w spółdzielniach

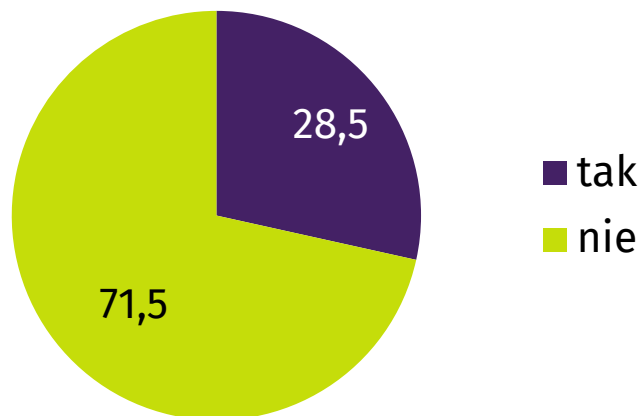
na podstawie stosunku pracy



na umowę cywilnoprawną



na podstawie umowy cywilnoprawnej,
będącej głównym źródłem utrzymania



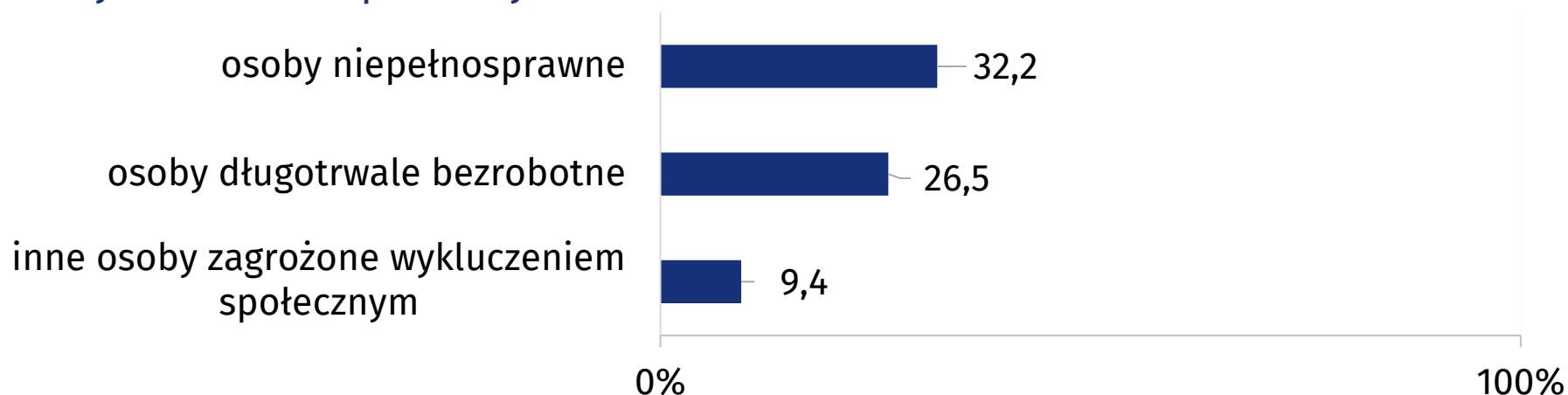
Praca w spółdzielniach

Wyszczególnienie	Liczba osób zatrudnionych na etat	Liczba osób pracujących na umowy cywilnoprawne	Liczba osób pracujących na umowy cywilnoprawne, dla których jest to główne źródło utrzymania
Średnia	25	7	10
Mediana	7	2	4
Suma (tys.)	33,2	8,1	2,4

Wyszczególnienie	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych		Spółdzielnie pracy		Spółdzielnie socjalne	
	Średnia	Suma (tys.)	Średnia	Suma (tys.)	Średnia	Suma (tys.)
Liczba osób pracujących na podstawie stosunku pracy	108	14,2	32	14,1	7	5,2
Liczba osób pracujących na umowy cywilnoprawne	11	1,4	10	3,8	5	3,0

Zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Odsetek spółdzielni zatrudniających poszczególne kategorie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym



- Zatrudnieni należący do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym stanowili 35,6% ogółu zatrudnionych w spółdzielniach
- 29% stanowiły osoby niepełnosprawne

Zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Statystyki dotyczące liczby pracowników należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Wyszczególnienie	Liczba osób niepełnosprawnych w 2017 r.	Liczba pracowników długotrwale bezrobotnych w 2017 r.	Liczba pozostałych pracowników wykluczonych społecznie w 2017 r.
Średnia	23	4	4
Mediana	4	3	3
Suma (w tys.)	10,1	1,4	0,5

Statystyki dotyczące liczby pracowników należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w zależności od typu spółdzielni w 2017 r.

Wyszczególnienie	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych		Spółdzielnie pracy		Spółdzielnie socjalne	
	Średnia	Suma (tys.)	Średnia	Suma (tys.)	Średnia	Suma (tys.)
Liczba osób niepełnosprawnych	76	7,7	18	1,3	4	1,1

Srednie liczby członków w latach 2016-2017

Wyszczególnienie		Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
		średnia		
2016	Liczba członków ogółem	57	41	5
	w tym kobiety	24	20	3
	w tym osoby wykluczone społecznie	44	2	4
2017	Liczba członków ogółem	51	40	6
	w tym kobiety	22	19	3
	w tym osoby wykluczone społecznie	41	2	4

Inwestycje w kapitał ludzki

- 46% badanych spółdzielni deklarowało szkolenie pracowników
- 25% wszystkich pracowników uczestniczyło w szkoleniach

Statystyki dot. przeszkolonych pracowników w zależności od typu spółdzielni

Wyszczególnienie	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
Liczba osób biorących udział w doszkąłaniu (w tys.)	3,3	3,5	1,5
Liczba zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (w tys.)	14,2	14,1	5,2
Udział procentowy pracowników przeszkolonych w stosunku do zatrudnionych (w %)	23,0	25,0	28,9

Wydatki na szkolenia dla pracowników

w 2017 r.

Środki własne

Dofinansowania publiczne

% spółdzielni, które poniosły wydatki

17,9%

2,8%

wydatki na jednego pracownika

0,8 tys. zł

0,5 tys. zł

udział środków wydatkowanych na szkolenia

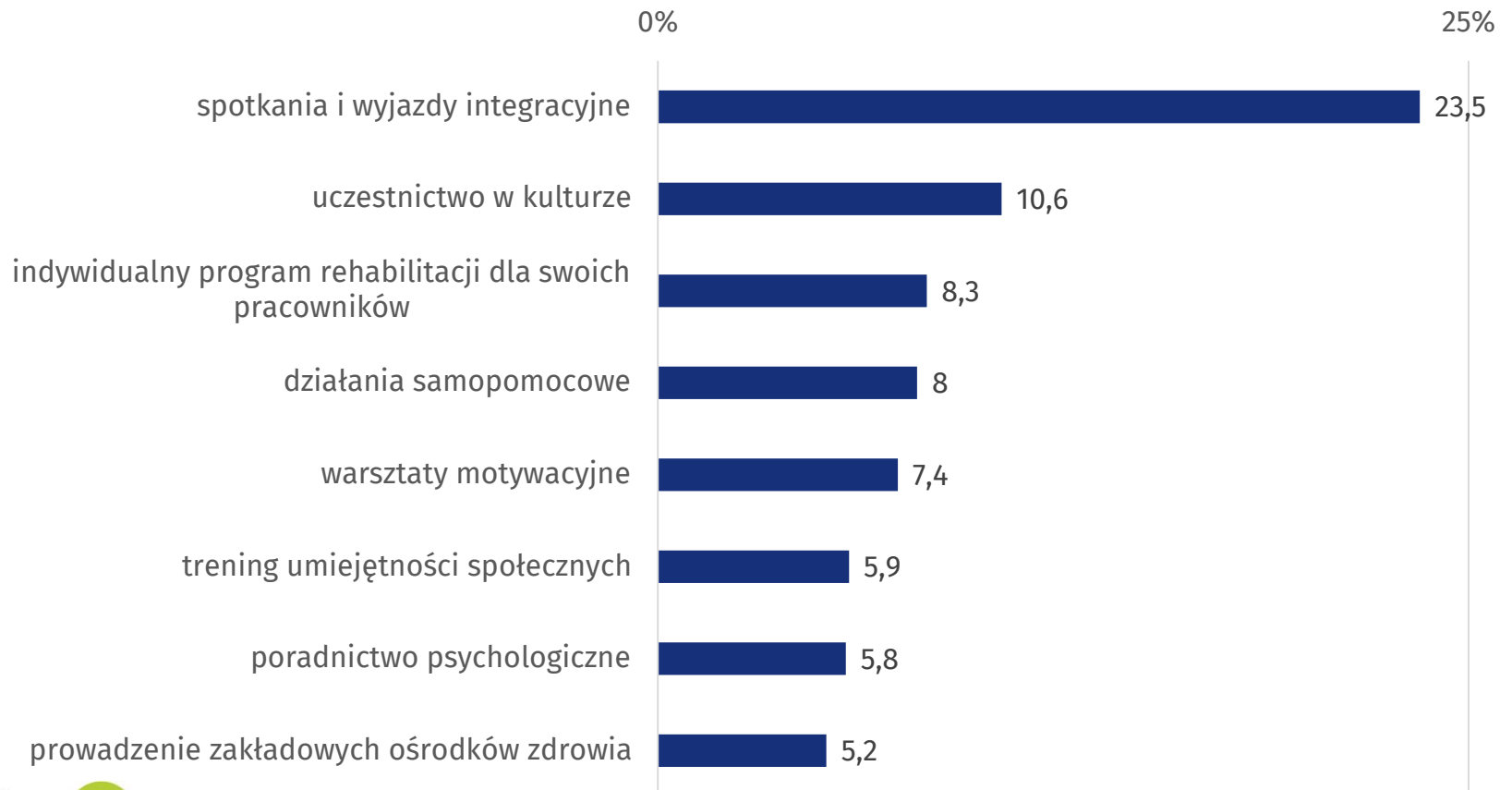
93,7%

6,3%

Reintegracja zawodowa i społeczna członków oraz pracowników spółdzielni

- 51,7% spółdzielni organizowało pracownikom działania reintegracyjne

Udział spółdzielni wg formy działań reintegracyjnych



Wydatki na reintegrację społeczno-zawodową

w 2017 r.

Środki własne

Dofinansowania publiczne

średnia

61 tys. zł

17 tys. zł

mediana

4 tys. zł

5 tys. zł

udział środków
wydatkowanych na
reintegrację

95,1%

4,9%

Przychody

Wartość przychodów ogółem spółdzielni w 2017 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
Średni przychód (w tys. zł)	2 861,1	9 557,0	5 420,7	376,4
Mediana przychodu (w tys. zł)	436,0	5 174,0	1 467,8	230,0

Dynamika średniej wartości całkowitych przychodów między 2015 a 2016 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
dynamika	1,00	1,01	0,99	1,17

Majątek i kapitał

Wartość majątku spółdzielni według stanu na 31.12.2017 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
Średnia wartość majątku (w tys. zł)	2 538,9	6 638,7	5 526,7	214,7
Mediana wartości majątku (w tys. zł)	142,5	3 632,1	829,9	69,0

Dynamika wartości majątku między początkiem i końcem 2017 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
Dynamika średniej wartości majątku	1,04	1,00	1,05	1,08
Dynamika mediany wartości majątku	1,09	0,92	1,00	1,17

Kapitał własny (fundusze własne) badanych spółdzielni na koniec 2017 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Spółdzielnie inwalidów i niewidomych	Spółdzielnie pracy	Spółdzielnie socjalne
Średnia wartość kapitału własnego (w tys. zł)	1431,2	4188,6	2897,6	129,1
Mediana wartość kapitału własnego (w tys. zł)	67,4	2187,0	507,6	24,0

Wpływ uwarunkowań na pracę

Istotne statystycznie zależności dotyczące liczby osób świadczących pracę na podstawie umowy o pracę dla zbiorowości spółdzielni występują w zakresie czynników:

- osoby fizyczne jako założyciele spółdzielni
- organizacje nie nastawione na zysk jako założyciele spółdzielni
- administracja samorządowa jako założyciele spółdzielni
- obszar działalności
- usieciowienie
- demokratyczne zarządzanie
- wsparcie z OWES (tak/nie)
- wsparcie szkoleniowe z OWES
- wsparcie z projektów EFS
- występowanie pomocy publicznej

Wpływ uwarunkowań na zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Istotne statystycznie zależności dotyczące liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym świadczących pracę na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej dla zbiorowości spółdzielni ogółem występują w niemal wszystkich analizowanych czynnikach:

- osoby fizyczne jako założyciele spółdzielni
- organizacje nie nastawione na zysk jako założyciele spółdzielni
- administracja samorządowa jako założyciele spółdzielni
- obszar działalności
- usieciowienie
- innowacyjność działań (tak/nie)
- dominujące źródło
- demokratyczne zarządzanie
- wsparcie z OWES (tak/nie)
- wsparcie szkoleniowe z OWES
- wsparcie z projektów EFS
- występowanie pomocy publicznej

Spółdzielczość sprzyjająca włączeniu społecznemu i zawodowemu

Rekomendacje

Rekomendacje dotyczące włączenia do statystyki publicznej sprawdzonych metod pozyskiwania danych

- Uwzględnić w pracach prowadzonych przez GUS w partnerstwie z MRPiPS w projekcie Zintegrowany System Monitorowania Sektora Ekonomii Społecznej, w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój współfinansowanego z środków UE. Należy przeanalizować wyniki niniejszej pracy badawczej pod kątem spójności ze wskaźnikami
- Za dobrą praktykę w gromadzeniu i opracowywaniu danych, należy uznać wykorzystanie źródeł administracyjnych, a przede wszystkim danych pozyskanych z funkcjonujących już sprawozdań GUS (SP, SP3). Podejście modułowe, uwzględniające pytania już stosowane przez statystykę publiczną i zbieranie odpowiedzi w tym zakresie wyłącznie od spółdzielni, które nie znalazły się w kartotekach klasycznych badań statystyki przedsiębiorstw
- Należy też dążyć do maksymalnego uproszczenia prezentacji danych, czyli wybrania kluczowych wskaźników, które są proste i łatwo interpretowalne przez użytkowników, ażeby publikacja danych nie musiała wiązać się ze złożonymi wyjaśnieniami metodycznymi oraz koniecznością opracowywania obszernych opisów analitycznych

Rekomendacje dotyczące włączenia do statystyki publicznej sprawdzonych metod pozyskiwania danych

- W kolejnych latach, należy rozważyć wdrożenie cyklicznego badania spółdzielni sprzyjających włączeniu społecznemu do statutowej działalności statystyki publicznej
- Rekomenduje się znaczne ograniczenie zakresu sprawozdania, a także przemyślenie cyklu gromadzenia poszczególnych danych, uwzględniając niską dynamikę niektórych zjawisk
- Myśląc o kolejnych pracach badawczych w ramach POPT warto rozważyć całościowe spojrzenie na sektor spółdzielczy, a więc na wszystkie typy tych przedsiębiorstw

Rekomendacje dotyczące udoskonalień systemów zbierania danych administracyjnych

- CIT-8 należy dołączyć do zbioru danych informacje za jaki okres podatkowy pochodzą kwoty przychodów i kosztów przedstawione w danym rekordzie w zbiorze danych, oraz czy jest to deklaracja pierwotna czy korekta
- ZUS zwrócić się z wnioskiem o położenie większego nacisku na kontrolę danych wprowadzanych do programu PŁATNIK w zakresie etatu osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy
- SL 2014 rekomenduje się m.in. modyfikację eksportu danych z systemu SL2014 w celu usprawnienia procesu łączenia i opracowania danych, zmianę słownika stosowanego w systemie SL2014 w module dotyczącym *uczestników biorących udział w projektach realizowanych w ramach EFS*

Pracę badawczą zrealizował zespół Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS w składzie

*Magdalena Adamska, Marta Bernacik, Karolina Goś-
Wójcicka, Katarzyna Jarębska, Izabela Kamińska, dr
Michał Kudłacz, Małgorzata Lenart, Marta Bohdziewicz-
Lulewicz, Magdalena Maślankiewicz, dr Anna
Małodzińska, Agnieszka Pacut, Małgorzata
Piwowarczyk, dr Sławomir Nałęcz, Urszula
Stasiak-Jaśkiewicz, Tomasz Sekuła, Rafał Wilk*

Dziękuję za uwagę

Więcej informacji: stat.gov.pl

Tomasz Sekuła

12 36 10 113

t.sekula@stat.gov.pl